

ОРІЄНТИРИ ГУМАННОГО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ

Початок ХХІ ст. знаменується переосмисленням суспільства проблеми гуманних взаємин між батьками і дітьми. У працях провідних українських і зарубіжних учених – Ш. Амонашвілі, Г. Балла, М. Берулави, І. Беха, Р. Беланової, А. Богуш, С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Кременя, Г. Шевченко, О. Савченко, С. Сисоєвої та ін. акцентується увага на сутності гуманістичних ідей розвитку особистості який дослідники розуміють як важливий методологічний принцип, що передбачає створення умов для оптимальної діяльності учнів загальноосвітніх шкіл, студентів у напрямі самовдосконалення, самоактуалізації, розкриття внутрішніх можливостей.

В межах нашого дослідження вважаємо за доцільність розкрити зміст поняття «гуманізм».

На переконання українського вченого С. Гончаренка, гуманізм – це «...прогресивна течія західноєвропейської культури епохи Відродження, спрямована на утвердження поваги до гідності й розуму людини, її права на земне щастя, вільний прояв природних людських відчуттів і здібностей» [2, с. 76–77].

Автори педагогічного енциклопедичного словника дану дефініцію трактують, як «...визнання цінності людини як особистості, її права на вільний розвиток і прояв своїх здатностей, ствердження блага людини як критерію оцінки людських взаємин» [5, с. 58].

Слід зазначити, що у відповідності до Концепції виховання гуманістичних цінностей учнів загальноосвітньої школи важливо дотримання таких принципів виховання гуманної особистості:

- гуманізму (визнання людини найвищою цінністю, а її права – пріоритетними; шанобливе ставлення до кожного учня; гарантування учням свободи совісті, віросповідання і світогляду; турбота про фізичне, психічне, духовне і соціальне здоров'я учнів);

- індивідуалізму (утвердження цінності, унікальності й неповторності кожного індивіда; стимулювання в учнів прагнення до самоствердження, відповідальності за свої вчинки; визначення індивідуальної траєкторії розвитку кожного учня з урахуванням його поглядів, інтересів, потреб, життєвої позиції, конкретного соціального статусу, взаємин з іншими людьми);

- колективізму (орієнтування учнів на гармонізацію особистих і громадських інтересів);

- соціального загартування (залучення учнів до ситуацій, які потребують вольового зусилля для подолання негативного впливу соціуму; вироблення соціального імунітету, стійкості до стресів, рефлексивної позиції);

– толерантності й комунікативної спрямованості (формування моральної якості учнів – терпимості до інших людей, їхніх поглядів, цінностей, поведінки; налагодження партнерського, емпатійного типу взаємин);

– альтруїзму (виховання в учнів почуття безкорисливої любові до людей, турботи про їхнє благо);

– адекватності виховуючого середовища (створення в кожному шкільному колективі надійних умов для балансу управління і самоврядування, комфортної життєдіяльності як учнів, так і педагогів, а також оптимальних умов для прояву творчості особистості) [1, с. 270–271].

У наукових доробках О. Карабанова батьківсько-дитячі взаємини характеризуються з такої позиції: батьківська позиція, зумовлена типом емоційного сприйняття дитини, мотивами й цінностями виховання, рівнем усвідомлення себе як батька (матері), моделями рольової батьківської поведінки, мірою задоволеності батьківством; типом сімейного виховання, що відзначається параметрами емоційних взаємин, стилем спілкування і взаємодії, ступенем задоволення потреб дитини, особливостями батьківського контролю та його реалізації [3, с.201].

О. Косарева, з'ясовуючи педагогічні умови гармонійних взаємин між батьками і дітьми, визначає їх, як відносини, засновані на узгодженні основних компонентів взаємин: довірче рівноправне ставлення, особистісно зорієнтований стиль спілкування, врахування індивідуальних потреб батьків і дітей [4, с.107].

Отже, гуманні батьківсько-дитячі взаємини ґрунтуються на емоційно-ціннісному ставленні батьків до дитини та дитини до батьків, сприяють успіху взаєморозуміння при рівноправному діалозі, слугують чинником взаємного саморозвитку і самовдосконалення та є засадою взаємоповаги, синтез моральних знань, мотивів, почуттів батьків і дітей.

Список використаних джерел

1. Бех І. Концепція виховання гуманістичних цінностей учнів загальноосвітньої школи / Бех І., Ганнусенко Н., Чорна К. // Українське релігієзнавство. – 2005. – № 4 (36). – С. 265-281.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. / С. Гончаренко – Київ: Либідь, 1997 – 206 с.
3. Карабанова О. А. Психология семейных отношений и основы семейного консультирования: Учебное пособие. / О. А. Карабанова – М.: Гардарики, 2005. – 320 с.
4. Косарева О. І. Педагогічні умови формування гармонійних взаємин батьків з дітьми старшого дошкільного віку: дис... канд. пед. наук: 13.00.08 / О. І. Косарева ; Ін-т пробл. виховання АПН України. – К., 2006. – 249 с.
5. Педагогический энциклопедический словарь / Гл. ред. Б. М. Бим-Бад. – М.: Большая Российская Энциклопедия, 2002. – 528 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>